

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ
КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**«ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ ЩОДО ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ
РОЗВИТКУ ПРОБЛЕМНИХ РЕГІОНІВ:
ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ, СПЕЦИФІКА ЗАСТОСУВАННЯ»**

на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»
освітньо-професійної програми «Публічне управління та адміністрування»

*Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело*

_____ Вікторія МАЛАХОВА
(підпис)

Виконала: здобувачка вищої освіти,
групи ПУАД-41
Вікторія МАЛАХОВА

Керівник: д.н.держ.упр.
Ірина АНТИПЕНКО

Рецензент: к.е.н., доцент
Людмила ПАРІЙ

Київ, 2024

**ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
Навчально-науковий інститут захисту інформації**

Кафедра публічного управління та адміністрування
Ступінь вищої освіти «Бакалавр»
Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»
Освітньо-професійна програма «Публічне управління та адміністрування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри
_____ Світлана ПЕТЬКУН
«26» жовтня 2023 р.

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
Малахової Вікторії Вікторівни**

1. Тема роботи **«Законодавство України щодо державної підтримки розвитку проблемних регіонів: основні положення, специфіка застосування»**
керівник кваліфікаційної роботи – Антипенко Ірина Вікторівна, д.н.держ.упр., затверджені наказом Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій від «27» лютого 2024 р. № 36.
2. Термін подання кваліфікаційної роботи – «31» травня 2024 р.
3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи: спеціальна теоретична і методична наукова література; наукові публікації (статті, монографії, дисертаційні дослідження) провідних вітчизняних та закордонних дослідників за темою кваліфікаційної роботи; результати науково-дослідної роботи кафедри публічного управління та адміністрування «Теоретико-прикладні аспекти розвитку цифрової держави в Україні»; нормативно-правові документи.
4. Перелік ілюстративного матеріалу: *презентація*.
5. Дата видачі завдання: «07» листопада 2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Структура роботи, вступ	20.11.2023 – 24.11.2023	Виконано
2.	Розділ 1	27.11.2023 – 29.12.2023	Виконано
3.	Розділ 2	04.01.2024 – 31.01.2024	Виконано
4.	Розділ 3	01.02.2024 – 14.03.2024	Виконано
5.	Висновки, додатки	18.03.2024 – 25.04.2024	Виконано
6.	Презентація	01.05.2024 – 20.05.2024	Виконано

Здобувачка вищої освіти _____ Вікторія МАЛАХОВА
Керівник кваліфікаційної роботи _____ Ірина АНТИПЕНКО

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ПРОБЛЕМНИХ РЕГІОНІВ	6
1.1. Поняття та класифікація проблемних регіонів за економічними, соціальними, демографічними, екологічними та інфраструктурними критеріями	6
1.2. Сутність законодавства України щодо державної політики	10
1.3. Роль державної підтримки в соціально-економічному розвитку регіонів	16
РОЗДІЛ 2. ЗАКОНОДАВЧА БАЗА ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ ПРОБЛЕМНИХ РЕГІОНІВ В УКРАЇНІ	23
2.1. Основні законодавчі акти, що регулюють державну підтримку регіонального розвитку	23
2.2. Аналіз змін у законодавстві та їх вплив на ефективність державної підтримки	34
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ ПРОБЛЕМНИХ РЕГІОНІВ	44
3.1. Проблеми та перешкоди в реалізації державної підтримки	44
3.2. Рекомендації щодо оптимізації законодавчої бази України стосовно державної підтримки розвитку проблемних регіонів	49
3.3. Міжнародний досвід підтримки проблемних регіонів	54
ВИСНОВКИ	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	63

ВСТУП

Актуальність дослідження. Проблематика регіонального розвитку є однією з ключових у світовій економіці. Сучасна ситуація в Україні вимагає особливої уваги до розвитку регіонів, які зазнали найбільшої шкоди від соціально-економічних криз, природних катастроф або військових конфліктів. Враховуючи важливість забезпечення сталого розвитку усіх регіонів, особливо доцільним є вивчення законодавства України щодо державної підтримки розвитку проблемних регіонів, а також аналіз ефективності його застосування на практиці.

Актуальність даного дослідження полягає в необхідності аналізу законодавчих ініціатив України, спрямованих на підтримку проблемних регіонів. Це стосується не лише законодавчих актів, а й способів їхнього застосування, особливостей реалізації на практиці. З огляду на сучасні виклики, такий аналіз дозволяє оцінити ефективність і адаптивність української правової системи в контексті регіонального розвитку.

Метою дослідження є аналіз законодавства України щодо державної підтримки розвитку проблемних регіонів, визначення основних положень та специфіки його застосування, а також розробка рекомендацій для підвищення ефективності державної підтримки.

Для досягнення поставленої мети було визначено такі **завдання**:

- дослідити теоретичні засади державної підтримки проблемних регіонів;
- визначити роль державної підтримки в соціально-економічному розвитку регіонів;
- проаналізувати основні законодавчі акти, що регулюють державну підтримку регіонального розвитку в Україні;
- оцінити вплив змін у законодавстві на ефективність державної підтримки проблемних регіонів;
- розглянути проблеми та перешкоди в реалізації державної підтримки;

- розробити рекомендації щодо оптимізації законодавства та механізмів державної підтримки проблемних регіонів

Об'єктом дослідження є державна підтримка розвитку проблемних регіонів в Україні.

Предметом дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти, механізми та інструменти державної підтримки, а також їх практичне застосування.

Методи дослідження включають аналіз нормативних документів, порівняльний аналіз, емпіричний аналіз, а також використання статистичних даних для оцінки результативності застосування законів.

Загалом, дослідження має на меті не лише оцінити існуючу правову базу, але й внести вклад у розробку стратегій ефективного розвитку проблемних регіонів України, що є важливим для сталого розвитку країни.

Структура дипломної роботи складається зі вступу, основної частини, висновків, списку використаних джерел та літератури.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ПРОБЛЕМНИХ РЕГІОНІВ

1.1. Поняття та класифікація проблемних регіонів за економічними, соціальними, демографічними, екологічними та інфраструктурними критеріями

Проблемні регіони є територіями, що мають специфічні виклики в соціально-економічному розвитку, які негативно впливають на якість життя їх мешканців та стримують економічне зростання. Визначення та класифікація проблемних регіонів є важливими для розробки ефективних стратегій державної підтримки та стимулювання їх розвитку.

Проблемні регіони - це території, які характеризуються стійкими соціально-економічними проблемами, що обумовлюють відставання від загальнонаціональних показників розвитку [14, с.14].

До основних ознак проблемних регіонів належать:

1. Економічні труднощі є першою з ключових характеристик, а також включають:

- низький рівень валового регіонального продукту (ВРП), в свою чергу ВРП є одним з основних показників економічної активності та добробуту регіону. Низький рівень ВРП свідчить про слабкий економічний розвиток, недостатнє виробництво товарів і послуг, а також низький рівень доходів населення. Основні причини низького рівня можуть включати: недостатня промислова база, сільськогосподарська відсталість, низька продуктивність праці, відсутність сприятливих умов для підприємництва;

- високий рівень безробіття. Безробіття є важливим індикатором економічних труднощів регіону. Його високий рівень свідчить про відсутність робочих місць та можливостей для працевлаштування, що призводить до соціальної напруженості та зниження життєвого рівня населення. Основні причини високого рівня безробіття можуть включати:

закриття або скорочення виробництва на підприємствах, що були основними роботодавцями в регіоні, відсутність сучасних сервісних компаній, малого та середнього бізнесу, відтік працездатного населення в інші регіони або країни в пошуках кращих умов працевлаштування, недостатня кваліфікація працівників;

- недостатній рівень інвестицій. Інвестиції є ключовим фактором розвитку регіону, що забезпечує створення нових робочих місць, розвиток інфраструктури та підвищення продуктивності. Недостатній рівень інвестицій обумовлює економічну відсталість та зниження конкурентоспроможності регіону. Основні причини низького рівня інвестицій можуть включати: відсутність сприятливих умов для інвесторів, слабка правова захищеність інвестицій, відсутність розвиненої транспортної, енергетичної та комунікаційної інфраструктури, політична та економічна нестабільність, високий рівень корупції;

- відсутність інноваційних підприємств та технологій. Інновації є двигуном економічного розвитку, забезпечуючи підвищення продуктивності, створення нових продуктів та послуг, а також зростання конкурентоспроможності. Відсутність інноваційних підприємств та технологій стримує розвиток регіону та знижує його економічний потенціал. Основні причини відсутності інновацій можуть включати: недостатній розвиток науково-дослідницької бази, низький рівень фінансування, відсутність стимулів для інновацій, недостатній рівень співпраці між бізнесом та наукою.

2. Соціальні проблеми є другою ознакою проблемних регіонів. Вони включають:

- високий рівень бідності є серйозною соціальною проблемою, що обумовлює низьку якість життя населення. Основні причини високого рівня бідності в проблемних регіонах включають: низький рівень доходів

населення, високий рівень безробіття, високий рівень інфляції, недостатня соціальна підтримка;

- низький рівень доходів населення є основною причиною бідності та соціальної нестабільності. Це впливає на здатність населення забезпечувати свої основні потреби. Основні причини низького рівня доходів є: відсутність сучасних технологій і обладнання, недостатні кваліфікаційні навички працівників, відсутність підприємницької активності, низька кількість малих і середніх підприємств, переважання галузей з низьким рівнем оплати праці, таких як сільське господарство і некваліфікована праця;

- недостатній рівень доступу до якісних послуг освіти та охорони здоров'я. Основні причини недостатнє фінансування ,недостатня інфраструктура, кваліфікаційний дефіцит;

- низький рівень соціальної захищеності населення. Основні причини: недосконалість системи соціального захисту, а саме недостатня ефективність програм соціальної допомоги, бюрократичні перепони; відсутність підтримки вразливих верств населення - недостатня увага до потреб людей похилого віку, дітей, осіб з інвалідністю; відсутність соціальної інтеграції, низький рівень громадської активності.

3. Демографічні виклики проблемних регіонів є третьою ознакою проблемних регіонів і включає:

- відтік населення з регіонів обумовлює зниження трудового потенціалу та економічної активності. Основні причини відтоку населення включають: низький рівень доходів, відсутність добре оплачуваних робочих місць, недостатній рівень освіти та медичних послуг, поганий стан житлово-комунального господарства, відсутність культурних і розважальних можливостей;

- старіння населення призводить до зростання навантаження на соціальні та медичні служби, зниження продуктивності праці. Основні причини старіння населення включають: відсутність стимулів для

народження дітей, економічна нестабільність, низька якість медичних послуг, нездоровий спосіб життя, відтік молодих людей у пошуках кращих умов життя та працевлаштування;

- низький рівень народжуваності створює демографічний дефіцит та впливає на стійкість соціальної системи. Основні причини низького рівня народжуваності включають: відсутність стабільних доходів, висока вартість утримання дітей, недостатня підтримка сімей, зміна ціннісних орієнтацій, відкладення народження дітей на пізніший вік.

4. Інфраструктурні дефіцити є четвертим критичним фактором для забезпечення економічного зростання та підвищення якості життя населення. Інфраструктурні дефіцити в проблемних регіонах значно обмежують їх розвиток, впливаючи на всі аспекти соціально-економічного життя. Основні інфраструктурні дефіцити включають:

- поганий стан транспортної інфраструктури. Транспортна інфраструктура є основою для забезпечення ефективної логістики та мобільності населення. Поганий стан транспортної інфраструктури впливає на доступність ринків, робочих місць та послуг;

- недостатній розвиток житлово-комунального господарства. Житлово-комунальне господарство забезпечує базові умови для комфортного проживання населення. Недостатній розвиток цієї сфери призводить до погіршення умов життя та соціального напруження;

- відсутність сучасних промислових об'єктів і бізнес-інфраструктури. Промислові об'єкти та бізнес-інфраструктура є важливими для розвитку економіки регіону, залучення інвестицій та створення робочих місць.

5. Екологічні проблеми є п'ятим важливим аспектом, що впливає на розвиток проблемних регіонів. Вони включають :

- забруднення повітря, води та ґрунтів є серйозною проблемою, що впливає на здоров'я населення та навколишнє середовище. Основні джерела забруднення є: промислові викиди, автомобільний транспорт, теплові

електростанції, промислові стічні води, сільське господарство, комунальні стічні води;

- деградацію природних ресурсів включає виснаження лісових, водних та земельних ресурсів. Основні причини деградації природних ресурсів включають: надмірну вирубку лісів, надмірне використання водних ресурсів, незаконне видобування корисних копалин;

- зниження біорізноманіття. Загроза біорізноманіттю включає знищення природних екосистем та вимирання видів. Основні причини загрози біорізноманіттю включають: знищення середовища існування, забруднення середовища, кліматичні зміни та незаконне полювання та браконьєрство;

- недостатній розвиток системи управління відходами. Управління відходами є критичним аспектом екологічної безпеки. Основні проблеми в цій сфері включають: відсутність інфраструктури для переробки відходів, низький рівень свідомості населення, відсутність законодавчої бази та низький рівень інвестицій.

Визначення та класифікація проблемних регіонів є необхідною передумовою для розробки ефективних заходів державної підтримки. Чітке розуміння специфічних проблем кожного регіону дозволяє створювати цілеспрямовані програми та проекти, які сприятимуть їх соціально-економічному розвитку. Класифікація проблемних регіонів за економічними, соціальними, демографічними, екологічними та інфраструктурними критеріями забезпечує системний підхід до виявлення та вирішення їхніх проблем [14, с.92].

1.2. Сутність законодавства України щодо державної політики

Законодавча система України щодо державної підтримки розвитку проблемних регіонів відіграє ключову роль у забезпеченні соціально-економічної стабільності та підвищенні якості життя населення. Це

законодавство охоплює широкий спектр нормативних актів, які спрямовані на вирішення проблем регіонального розвитку, залучення інвестицій, створення нових робочих місць та покращення інфраструктури. Сутність цього законодавства полягає у визначенні основних принципів, механізмів і інструментів державної підтримки, що сприяють вирішенню регіональних диспропорцій та стимулюють розвиток проблемних територій.

Основним нормативним актом, який закладає фундамент для державної політики щодо підтримки проблемних регіонів, є Закон України "Про стимулювання розвитку регіонів". Цей закон визначає проблемні території як такі, що зазнають значних економічних, соціальних або екологічних труднощів і потребують спеціальної державної підтримки. Згідно з цим законом, до проблемних територій можуть бути віднесені регіони з високим рівнем безробіття, низькими доходами населення, недостатньо розвиненою інфраструктурою та іншими негативними показниками [46, с. 80].

Закон "Про стимулювання розвитку регіонів" також встановлює критерії для визначення проблемних територій та механізми їх підтримки. Серед основних форм підтримки передбачені фінансові субсидії, податкові пільги, спеціальні економічні зони, програми з розвитку інфраструктури та соціальних послуг. Цей закон також передбачає створення спеціальних фондів для фінансування проектів, спрямованих на покращення економічного становища проблемних регіонів.

Державна політика щодо підтримки проблемних регіонів також включає механізми стимулювання інвестиційної діяльності. Закон України "Про інвестиційну діяльність" визначає умови для залучення інвестицій у проблемні регіони, надаючи інвесторам податкові пільги та інші стимули. Цей закон передбачає створення сприятливого інвестиційного клімату, що включає спрощення адміністративних процедур, зменшення бюрократичних бар'єрів та забезпечення правової захищеності інвесторів.

Важливою складовою державної політики щодо розвитку проблемних регіонів є підтримка малого та середнього бізнесу. Закон України "Про державну підтримку малого та середнього підприємництва" передбачає надання фінансових та консультативних послуг, податкових пільг, грантів та субсидій для підприємств, що діють у проблемних регіонах. Цей закон спрямований на стимулювання підприємницької активності, створення нових робочих місць та покращення економічної ситуації в регіонах.

Окрім законодавчих актів, державна політика щодо підтримки проблемних регіонів включає різноманітні державні програми та стратегії. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року, а згодом і до 2027 року, визначає основні напрямки та пріоритети регіонального розвитку, включаючи підтримку проблемних територій. Ці стратегії передбачають комплексний підхід до вирішення проблем регіонів, включаючи розвиток інфраструктури, стимулювання інвестицій, підтримку підприємництва та покращення соціальних послуг [45, с. 205].

Одним із ключових інструментів реалізації державної політики щодо підтримки проблемних регіонів є Державний фонд регіонального розвитку. Цей фонд фінансує проекти з розвитку інфраструктури, будівництва житла, створення нових робочих місць та інших заходів, спрямованих на покращення економічного та соціального становища в регіонах. Фінансування з Державного фонду регіонального розвитку розподіляється на конкурсній основі, що дозволяє забезпечити ефективне використання державних коштів.

Особливої уваги заслуговують спеціальні економічні зони, які створюються у проблемних регіонах для стимулювання економічної активності. Закон України "Про спеціальні економічні зони" передбачає надання податкових та митних пільг, спрощення адміністративних процедур для підприємств, що діють у цих зонах. Спеціальні економічні зони

сприяють залученню інвестицій, створенню нових робочих місць та розвитку інфраструктури в проблемних регіонах.

Крім національного законодавства, важливу роль у підтримці проблемних регіонів відіграє співпраця з міжнародними організаціями та залучення міжнародної допомоги. Програми Європейського Союзу, такі як Європейський фонд регіонального розвитку та Програма сприяння прикордонному співробітництву, надають фінансову підтримку проектам, спрямованим на розвиток проблемних регіонів. Співпраця з міжнародними фінансовими інституціями, такими як Світовий банк та Міжнародний валютний фонд, також сприяє залученню додаткових ресурсів для реалізації проектів регіонального розвитку [2, с. 265].

Не менш важливим аспектом державної політики щодо підтримки проблемних регіонів є забезпечення прозорості та підзвітності у використанні державних коштів. Закон України "Про запобігання корупції" передбачає механізми контролю та моніторингу за використанням бюджетних коштів, що сприяє підвищенню ефективності реалізації державних програм. Прозорість у використанні коштів забезпечується також через залучення громадських організацій та місцевих громад до процесу планування та реалізації проектів регіонального розвитку.

Державна політика щодо підтримки проблемних регіонів постійно еволюціонує, враховуючи нові виклики та потреби. Зокрема, війна на сході України та анексія Криму створили додаткові труднощі та вимоги до державної підтримки регіонів. У відповідь на ці виклики було розроблено низку спеціальних програм, спрямованих на відновлення зруйнованої інфраструктури, підтримку внутрішньо переміщених осіб та створення умов для економічного відновлення постраждалих територій.

Одним із прикладів таких програм є Програма відновлення та розвитку миру у східних регіонах України, яка фінансується з міжнародних джерел та спрямована на відновлення інфраструктури, підтримку місцевого

бізнесу, створення нових робочих місць та соціальну підтримку населення. Ця програма передбачає також заходи з реінтеграції та соціальної адаптації внутрішньо переміщених осіб, що сприяє їхній інтеграції у нові громади та покращенню якості життя.

Важливим елементом державної політики щодо підтримки проблемних регіонів є розвиток інституційної спроможності місцевих органів влади. Це включає підвищення кваліфікації кадрів, впровадження нових технологій управління, розробку стратегічних планів розвитку та залучення громадськості до процесу прийняття рішень. Закон України "Про місцеве самоврядування" передбачає надання більших повноважень місцевим органам влади, що дозволяє їм ефективніше вирішувати місцеві проблеми та залучати ресурси для розвитку регіонів [2, с. 230].

У контексті інтеграції України до європейського правового поля, важливу роль відіграє гармонізація національного законодавства з європейськими стандартами. Це включає впровадження європейських підходів до регіонального розвитку, використання кращих практик та залучення європейської фінансової допомоги. Угода про асоціацію між Україною та ЄС передбачає низку заходів, спрямованих на покращення регіонального розвитку, включаючи технічну допомогу, обмін досвідом та реалізацію спільних проектів.

Державна політика щодо підтримки проблемних регіонів також враховує екологічні аспекти. Закон України "Про охорону навколишнього природного середовища" передбачає заходи з охорони довкілля, відновлення екосистем, зменшення негативного впливу промисловості на природу та розвиток екологічно чистих технологій. Особлива увага приділяється регіонам, що зазнали значного екологічного забруднення, зокрема через промислову діяльність чи військові конфлікти.

Законодавство України щодо державної підтримки розвитку проблемних регіонів є комплексним та багатогранним. Воно включає різні

аспекти, такі як фінансова підтримка, стимулювання інвестицій, розвиток інфраструктури, підтримка підприємництва, забезпечення прозорості та підзвітності, інтеграція міжнародного досвіду та гармонізація з європейськими стандартами. Важливим елементом цієї політики є також розвиток інституційної спроможності місцевих органів влади, що дозволяє ефективніше вирішувати місцеві проблеми та залучати ресурси для розвитку регіонів [2, .с 250].

Однак, попри значні досягнення, державна політика щодо підтримки проблемних регіонів стикається з низкою викликів та проблем. Однією з основних проблем є недостатнє фінансування з боку держави, що ускладнює реалізацію запланованих проєктів та програм. Крім того, на місцевому рівні часто бракує кваліфікованих кадрів та ефективного управління, що негативно впливає на результати реалізації законодавчих ініціатив.

Ще однією важливою проблемою є недостатнє залучення приватного сектору до процесу розвитку регіонів. Відсутність належних стимулів та механізмів для залучення інвестицій створює додаткові труднощі у вирішенні проблемних питань регіонального розвитку. Для подолання цих викликів, уряд України розробив низку нових ініціатив, спрямованих на покращення інвестиційного клімату, створення сприятливих умов для бізнесу та залучення іноземних інвесторів.

Крім того, важливою складовою державної політики щодо підтримки проблемних регіонів є розвиток громадянського суспільства та залучення громадськості до процесу прийняття рішень. Закон України "Про громадські об'єднання" передбачає участь громадських організацій у процесі планування та реалізації проєктів регіонального розвитку, що сприяє підвищенню прозорості та підзвітності у використанні державних коштів. Загалом, розвиток законодавства щодо державної підтримки проблемних регіонів в Україні є постійним процесом, що враховує нові виклики та

потреби. Важливим аспектом цього процесу є інтеграція міжнародного досвіду, впровадження нових підходів та інструментів для стимулювання розвитку регіонів. Незважаючи на численні виклики та проблеми, уряд України продовжує працювати над покращенням законодавчої бази, залученням міжнародної підтримки та створенням сприятливих умов для розвитку проблемних регіонів [42, с. 32].

Таким чином, сутність законодавства України щодо державної підтримки розвитку проблемних регіонів полягає у комплексному підході до вирішення регіональних диспропорцій, стимулюванні економічного зростання, розвитку інфраструктури та покращенні якості життя населення. Це законодавство охоплює широкий спектр нормативних актів, державних програм та стратегій, які спрямовані на забезпечення стабільного та сталого розвитку всіх регіонів країни, з особливою увагою до тих, що зазнають значних соціально-економічних труднощів.

1.3. Роль державної підтримки в соціально-економічному розвитку регіонів

На сучасному етапі державна регіональна політика базується на використанні сукупності механізмів регулювання регіонального розвитку. Одним з найпоширеніших та найстаріших механізмів державного регулювання розвитку регіонів є розробка відповідних середньо- та довгострокових програм. Реалізація державних програм, спрямованих на вирішення проблем регіонального розвитку, потребує належної взаємодії органів влади центрального та місцевого рівнів.

Стосовно соціально-економічного розвитку регіонів практично всі надані проекти програм свідчать, що основними проблемами є: незадовільний стан розвитку соціально-виробничої інфраструктури; низька інвестиційна привабливість регіонів та інноваційна активність в них; зростання регіональних диспропорцій; низький рівень життя населення;

високий рівень забруднення навколишнього середовища; критичний стан основних фондів житлово-комунального господарства. Аналіз виконання цих програм засвідчив, що жодна з них у повному обсязі не реалізується, фінансування запланованих заходів як з державного бюджету, так і з місцевих джерел, недостатнє.

Для ефективного розвитку регіонів та країни зокрема необхідно враховувати регіональні особливості та галузеву специфіку усіх територій країни. Для прикладу: не можна здійснювати однакову політику із розвитку сільськогосподарської сфери у Одеській та Луганській областях. Зважаючи на придатність південноукраїнських земель для виробництва сільськогосподарської продукції не варто кожного року значні площі ріллі використовувати для виробництва масляних культур (соняшнику та рапсу), які сильно виснажують землю, хоча є високорентабельними культурами.

Певний вплив на розвиток регіонів мають галузеві програми. Проте механізм координації дій центральних та місцевих органів влади щодо їхнього формування та реалізації є недосконалим, що призводить до неузгодженості заходів та їх низької ефективності при розв'язанні загальнодержавних та регіональних проблем. Рівень фінансового забезпечення як державних, так і регіональних програм, залишається низьким.

Інфраструктурні інвестиції в Україні грають важливу роль у розвитку регіонів та стимулюванні економічного зростання. Ці інвестиції включають в себе будівництво, реконструкцію та розвиток різноманітних об'єктів інфраструктури, таких як дороги, залізниці, аеропорти, порти, комунікаційні мережі, енергетичні об'єкти та інші [43, с. 82].

Ось деякі ключові аспекти інфраструктурних інвестицій в Україні:

- Дорожня інфраструктура: будівництво та реконструкція доріг є одним із пріоритетів української інфраструктурної політики. Це включає як розвиток місцевих доріг, так і будівництво магістральних трас, які

забезпечують зв'язок між регіонами та імпортно-експортні маршрути. Покращення дорожньої інфраструктури сприяє збільшенню швидкості та ефективності транспортування товарів та послуг, що сприяє економічному зростанню та розвитку бізнесу.

- **Залізнична інфраструктура:** розвиток залізниць в Україні також є важливим напрямком інфраструктурних інвестицій. Це включає модернізацію та розширення існуючих залізничних мереж, вдосконалення технічного обладнання, електрифікацію ділянок, покращення логістичних послуг та інше. Ефективна робота залізниць важлива для забезпечення транспортної доступності регіонів та збільшення обсягів торгівлі.

- **Енергетична інфраструктура:** розвиток її включає в себе будівництво та модернізацію електростанцій, мереж передачі та розподілу електроенергії, розвиток відновлювальних джерел енергії та інше. Покращення енергетичної інфраструктури сприяє забезпеченню надійного та стабільного енергопостачання для промислових підприємств, житлових будівель та інших об'єктів, що є важливим для економічного розвитку та забезпечення комфортних умов проживання, особливо в наш час, коли через атаки ворога, вся країна лишається без світла.

Крім того, інфраструктурні інвестиції в Україні також охоплюють розвиток інших сфер, таких як водопостачання та каналізація, розвиток телекомунікаційної мережі та інше.

Загалом, інфраструктурні інвестиції в Україні є ключовим чинником для підвищення конкурентоспроможності економіки та покращення якості життя населення в різних регіонах країни. Це сприяє залученню інвестицій, розвитку бізнесу та створенню нових робочих місць, що сприяє сталому розвитку країни.

Ефективність запроваджених механізмів регіональної політики суттєво знижується внаслідок відсутності системного контролю за фінансовими потоками в регіони державних коштів. Так, нині надання

державної підтримки регіонам здійснюється шляхом: спрямування міжбюджетних трансфертів; фінансування центральними органами виконавчої влади здійснення в областях заходів щодо реалізації відповідної галузевої політики; розподілу інвестиційних субвенцій, які визначаються в державному бюджеті; надання податкових пільг окремим територіям, галузям та підприємствам тощо.

Одним із стимулюючих заходів державної підтримки розвитку територій було запроваджено спеціальний режим інвестування. Однак запровадження спеціального режиму інвестування, як механізму регулювання регіонального розвитку, не є продуктивним на проблемних територіях, що продовжують залишатися непривабливими для інвесторів. Інвестиції надходять передусім на території з більш розвиненою інфраструктурою. Головна причина - недовіра інструменту податкових пільг для цих територій, відсутність відповідної інфраструктури.

Але, уряд може стимулювати інвестиційну активність в регіонах, надаючи різні інвестиційні стимули та підтримку. Це може включати створення спеціальних інвестиційних зон, де діють спеціальні умови для інвесторів, а також надання фінансової підтримки та консультацій з питань інвестування.

Практичне впровадження основних положень, що містяться у Концепції державної регіональної політики, потребує подальшої розробки пакету взаємоузгоджених законодавчих та інших нормативно-правових актів щодо створення умов для запровадження ефективних механізмів державного регулювання регіонального розвитку, підвищення інституційної спроможності та стимулювання діяльності місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та територіальних громад щодо забезпечення прискореного розвитку регіонів на основі повнішого використання їхніх природно-ресурсного, економічного, наукового та іншого потенціалів.

Відповідно до цього документу „державна регіональна політика є складовою національної стратегії соціально-економічного розвитку України, тісно пов’язаною зі здійсненням адміністративно-територіального устрою і реалізується шляхом здійснення органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування системи заходів для забезпечення ефективного комплексного управління економічним та соціальним розвитком України та її регіонів – Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя” [28].

Недоліком такого підходу є орієнтація на роботу з адміністративно-територіальними утвореннями, при цьому питання міжрегіонального характеру залишаються поза увагою. Також недоліком є відсутність необхідної ув’язки регіональної політики з іншими аспектами державної політики: макроекономічним, промисловим, соціальним та іншим. Під час розгляду зазначених політик регіональний розріз, як правило, не враховується.

Відповідно до вимог Закону України „Про стимулювання розвитку регіонів” постановою Кабінету Міністрів України від 21 липня 2006 року № 1001 затверджено Державну стратегію регіонального розвитку на період до 2015 року, в подальшому до 2027 року, яка визначила стратегічні орієнтири та конкретизувала завдання державної регіональної політики, її пріоритети з точки зору загальнонаціональних потреб та інтересів на період до 2027 року з визначення етапності реалізації пріоритетних завдань [24]. Метою Державної стратегії є створення умов для підвищення конкурентоспроможності регіонів, забезпечення їх сталого розвитку на сучасній технологічній основі, високої продуктивності виробництва та зайнятості населення. Виконання її завдань орієнтоване на забезпечення динамічного збалансованого розвитку країни в цілому, наближення рівня життя до європейських стандартів та створення умови для посилення економічної активності в усіх регіонах країни. Це зменшить ризики

утворення депресивних територій та захистить суспільство від значних витрат на відновлення належних умов їхньої життєдіяльності.

Для виконання завдань Стратегії міністерства, інші центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування розробляють відповідні державні цільові програми, регіональні програми та заходи, укладають угоди щодо регіонального розвитку, в яких у межах бюджетних призначень передбачаються обсяги фінансування, що є підставою для врахування їх в державному та місцевих бюджетах на відповідний рік.

Окрім цього, важливу роль у процесах регіонального розвитку відіграють соціальні програми в Україні інструментом державної політики, спрямованим на поліпшення соціального захисту громадян, підтримку вразливих верств населення та забезпечення їх основними потребами. Ці програми охоплюють широкий спектр сфер, включаючи охорону здоров'я, освіту, житлово-комунальне господарство, пенсійну систему, допомогу дітям, молоді, інвалідам, ветеранам та іншим категоріям населення.

Уряд України реалізує програми загальної медичної допомоги, які передбачають безкоштовну або пільгову медичну допомогу для населення. Крім того, діє система медичного страхування, яка забезпечує покриття медичних послуг у разі захворювання чи травми. Також уряд надає різноманітні соціальні виплати та допомогу населенню, включаючи пенсії, допомогу по безробіттю, допомогу малозабезпеченим сім'ям, матеріальну допомогу та інші форми соціального захисту.

Також є інвестиції у розвиток освіти, забезпечуючи доступ до безкоштовної загальної освіти та підтримку вищої освіти через гранти та стипендії. Держава реалізує програми соціального житлового будівництва, надає пільги та субсидії для населення з метою забезпечення доступного та комфортного житла.

Ці соціальні програми допомагають забезпечити соціальний захист громадян, зменшують відстань між багатими та бідними, підтримують соціальну стабільність та сприяють забезпеченню всебічного розвитку кожного громадянина України.

РОЗДІЛ 2. ЗАКОНОДАВЧА БАЗА ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ ПРОБЛЕМНИХ РЕГІОНІВ В УКРАЇНІ

2.1. Основні законодавчі акти, що регулюють державну підтримку регіонального розвитку

Для регулювання державної підтримки регіонального розвитку в Україні існує низка законодавчих актів, що визначають мету, завдання та основні напрямки підтримки. Ось основні закони та їх ключові положення:

Закон України "Про стимулювання розвитку регіонів" є важливим нормативно-правовим актом, що визначає правові, економічні та організаційні засади стимулювання соціально-економічного розвитку регіонів. Нижче надано детальний опис цього закону.

Закон України "Про стимулювання розвитку регіонів".

Метою є забезпечення сталого соціально-економічного розвитку регіонів, вирівнювання диспропорцій у розвитку різних територій, підвищення конкурентоспроможності регіонів та поліпшення якості життя населення.

Завдання є :

- створення сприятливих умов для ефективного використання природних, трудових і фінансових ресурсів регіонів;
- підвищення інвестиційної привабливості регіонів;
- розвиток інфраструктури та інноваційної діяльності;
- підтримка малого та середнього підприємництва;
- стимулювання економічної активності та створення нових робочих місць;
- забезпечення соціального захисту населення та поліпшення якості життя.

Основні напрямки підтримки:

- Фінансова підтримка проектів регіонального розвитку: державні інвестиції у пріоритетні проекти регіонального розвитку, надання грантів та субвенцій для реалізації проектів, що сприяють соціально-економічному розвитку регіонів та пільгове кредитування для підприємств, що реалізують важливі для регіону проекти.

- Створення спеціальних економічних зон та територій пріоритетного розвитку: визначення територій, що потребують особливої уваги та підтримки з боку держави і запровадження податкових пільг та преференцій для підприємств, що здійснюють діяльність у цих зонах.

- Впровадження механізмів державно-приватного партнерства: сприяння співпраці між державою та приватним сектором у реалізації проектів регіонального розвитку та створення правових та організаційних умов для залучення приватних інвестицій у розвиток регіонів.

- Підтримка інноваційної діяльності та впровадження нових технологій: фінансування науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, спрямованих на розвиток регіонів та сприяння впровадженню новітніх технологій та підвищення технічного рівня виробництва.

Інструменти реалізації закону є : розробка та реалізація програм, спрямованих на вирішення конкретних проблем регіонів; визначення довгострокових пріоритетів розвитку регіонів на основі стратегічного планування; регулярний моніторинг ефективності заходів, спрямованих на стимулювання регіонального розвитку, та коригування політики відповідно до результатів оцінки; забезпечення ефективної координації дій між центральними та місцевими органами влади, а також співпраця з міжнародними організаціями та партнерами [9].

Цей закон є основою для формування та реалізації політики регіонального розвитку в Україні, спрямованої на забезпечення рівномірного та сталого розвитку всіх територій країни.

Закон України "Про засади державної регіональної політики" є ключовим нормативно-правовим актом, що визначає основні принципи, цілі, завдання та механізми реалізації державної політики у сфері регіонального розвитку [6].

Метою є забезпечення гармонійного та збалансованого розвитку всіх регіонів України, підвищення їх конкурентоспроможності, поліпшення якості життя населення, ефективне використання потенціалу кожного регіону.

Завданням цього закону є:

- створення умов для рівномірного соціально-економічного розвитку регіонів;
- підтримка територіальних громад у їх розвитку;
- стимулювання економічної активності та створення нових робочих місць;
- розвиток інфраструктури та поліпшення транспортної доступності;
- забезпечення екологічної безпеки та збереження природного середовища.

Основні принципи державної регіональної політики:

- Децентралізація, а саме передача частини повноважень та ресурсів від центральних органів влади до місцевих.
- Прийняття рішень на найближчому до громадян рівні.
- Співпраця між органами державної влади, місцевого самоврядування, громадськими організаціями та приватним сектором.
- Узгоджене вирішення економічних, соціальних та екологічних проблем.
- Прозорість та участь, тобто забезпечення прозорості у прийнятті рішень та залучення громадськості до процесів планування та реалізації політики.

Основним напрямком підтримки є стратегічне планування, а саме розробка стратегій розвитку регіонів на основі довгострокових прогнозів та аналізу потенціалу регіонів, визначення пріоритетних напрямків розвитку кожного регіону.

Наступним напрямком є фінансова підтримка програм соціально-економічного розвитку регіонів, тобто надання субвенцій та дотацій з державного бюджету для фінансування програм регіонального розвитку, залучення коштів міжнародних фінансових інституцій та донорів.

Ще одним напрямком підтримки є розвиток інфраструктури, а звернути увагу варто саме на поліпшення транспортної, комунальної та соціальної інфраструктури в регіонах і розвиток сучасних логістичних центрів, індустріальних парків та інноваційних кластерів.

Також, не менш важливим напрямком підтримки є сприяння економічному розвитку, а саме зосередження підтримки малого та середнього бізнесу через надання пільгових кредитів, грантів та консультаційної допомоги, створення умов для залучення інвестицій у регіони та підтримка інноваційної діяльності та впровадження новітніх технологій.

Розглядаючи основні напрямки підтримки, не можна не згадати також про підвищення якості життя населення, тобто забезпечення доступу до якісних медичних, освітніх та соціальних послуг, реалізація програм соціального захисту населення, особливо вразливих категорій.

Інструментами реалізації цього закону є державні програми регіонального розвитку, а саме програми, що фінансуються з державного бюджету, спрямовані на реалізацію стратегічних цілей регіонального розвитку, фонди регіонального розвитку, тобто спеціально створені фонди для фінансування проектів, спрямованих на розвиток регіонів, а також забезпечення взаємодії між центральними та місцевими органами влади, а також з іншими зацікавленими сторонами.

Цей закон створює правову основу для системного підходу до вирішення проблем регіонального розвитку, забезпечує координацію дій між різними рівнями влади та сприяє ефективному використанню ресурсів для досягнення сталого розвитку всіх регіонів України.

Закон України "Про державну підтримку інвестиційних проектів" спрямований на створення сприятливих умов для залучення інвестицій у економіку України. Він визначає правові та організаційні засади надання державної підтримки інвестиційним проектам, що мають стратегічне значення для розвитку держави. Нижче наведено детальний опис цього закону.

Мета: Закон спрямований на стимулювання інвестиційної діяльності в Україні, сприяння економічному зростанню, створення нових робочих місць, розвиток інноваційної діяльності та підвищення конкурентоспроможності українських підприємств.

Завданням є :

- забезпечення сприятливих умов для залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій;
- створення правових та організаційних механізмів для надання державної підтримки інвестиційним проектам;
- підтримка реалізації проектів, що мають стратегічне значення для економіки України;
- сприяння регіональному розвитку через інвестиції.

Основним напрямком підтримки є надання пільгових умов для реалізації інвестиційних проектів, а саме встановлення податкових пільг для інвесторів, включаючи зниження ставок податку на прибуток, податку на додану вартість (ПДВ), митних зборів, надання інвестиційних грантів та субсидій з державного бюджету та встановлення спеціальних економічних зон з пільговим режимом оподаткування.

Наступним є спрощення процедур отримання дозвільних документів та ліцензій, тобто запровадження спрощеної процедури отримання дозвільних документів для інвестиційних проєктів, скорочення термінів розгляду та прийняття рішень щодо надання дозволів та ліцензій та надання консультативної підтримки інвесторам з боку державних органів.

Далі згадаємо створення індустріальних парків та інноваційних кластерів, як от надання інвесторам пільгових умов для оренди земельних ділянок та використання інфраструктури індустріальних парків, підтримка розвитку інфраструктури для інноваційної діяльності, включаючи науково-дослідні центри та технологічні парки.

Четвертим напрямом є впровадження механізмів державно-приватного партнерства у сфері інвестицій, а саме:

- Стимулювання співпраці між державними та приватними партнерами у реалізації інвестиційних проєктів.
- Надання державних гарантій та інших форм підтримки для проєктів державно-приватного партнерства.
- Розробка правових та організаційних механізмів для реалізації таких проєктів.

Інструментами реалізації закону є інвестиційні договори - заключення договорів між державою та інвесторами, що визначають умови надання державної підтримки, державні гарантії - надання державних гарантій для забезпечення виконання зобов'язань за інвестиційними проєктами. Податкові пільги та преференції - запровадження спеціальних податкових режимів для інвесторів, фінансова підтримка - надання інвестиційних грантів, субсидій та пільгових кредитів для реалізації стратегічних проєктів.

Консультативна підтримка, тобто надання інформаційної та консультативної підтримки інвесторам з боку державних органів. Процедура отримання державної підтримки є не дуже складною і

складається з чотирьох пунктів, а саме подання інвестиційного проекту, оцінка проекту, рішення про підтримку та укладання договору.

Цей закон створює правові та організаційні основи для стимулювання інвестиційної діяльності в Україні, сприяє залученню капіталу та інновацій у економіку країни, а також забезпечує прозорість і ефективність процесу надання державної підтримки інвестиційним проектам [4].

Закон України "Про державну підтримку інвестиційних проектів"

Мета: Закон спрямований на залучення інвестицій у розвиток економіки України, створення нових робочих місць, розвиток інноваційної діяльності та підвищення конкурентоспроможності українських підприємств.

Завданнями даного закону є: надання державної підтримки інвесторам через податкові пільги; спрощення адміністративних процедур; надання державних гарантій; підтримка у створенні інфраструктури.

Основні напрямки підтримки:

- Надання пільгових умов для реалізації інвестиційних проектів.
- Спрощення процедур отримання дозвільних документів та ліцензій.
- Створення індустріальних парків та інноваційних кластерів.
- Впровадження механізмів державно-приватного партнерства у сфері інвестицій.

Інструменти реалізації закону:

- Інвестиційні договори: заключення договорів між державою та інвесторами, що визначають умови надання державної підтримки.
- Державні гарантії: надання державних гарантій для забезпечення виконання зобов'язань за інвестиційними проектами.
- Податкові пільги та преференції: запровадження спеціальних податкових режимів для інвесторів.
- Фінансова підтримка: надання інвестиційних грантів, субсидій та пільгових кредитів для реалізації стратегічних проектів.

- Консультативна підтримка: надання інформаційної та консультативної підтримки інвесторам з боку державних органів.

Процедура отримання державної підтримки:

1. Подання інвестиційного проекту: інвестор подає проект до відповідного державного органу, який розглядає його на відповідність критеріям державної підтримки.

2. Оцінка проекту: державний орган проводить експертизу проекту, оцінюючи його економічну доцільність, потенційний вплив на економіку та відповідність стратегічним пріоритетам держави.

3. Рішення про підтримку: У разі позитивної оцінки проекту приймається рішення про надання державної підтримки, визначаються конкретні форми та обсяги підтримки.

4. Укладання договору: Заключення інвестиційного договору між державою та інвестором, який фіксує умови надання підтримки та зобов'язання сторін.

Цей закон створює правові та організаційні основи для стимулювання інвестиційної діяльності в Україні, сприяє залученню капіталу та інновацій у економіку країни, а також забезпечує прозорість і ефективність процесу надання державної підтримки інвестиційним проектам [7].

Закон України "Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України" - регулює порядок розроблення та реалізації програм економічного і соціального розвитку, включаючи регіональні програми.

Мета: Встановлення правових основ державного прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку.

Завданнями цього закону є: визначення основних принципів та методів прогнозування соціально-економічного розвитку, створення правових умов для розроблення та реалізації програм економічного і соціального розвитку на різних рівнях.

Основні напрямки підтримки:

- Прогнозування розвитку, а саме розробка короткострокових, середньострокових і довгострокових прогнозів соціально-економічного розвитку та аналіз впливу внутрішніх і зовнішніх факторів на розвиток економіки.
- Розробка програм розвитку, до них входять розробка державних, регіональних та місцевих програм економічного і соціального розвитку, а також визначення пріоритетних напрямків розвитку та необхідних ресурсів для їх реалізації.
- Моніторинг та оцінка: здійснення моніторингу виконання програм економічного і соціального розвитку, також оцінка ефективності реалізації програм та коригування стратегій розвитку [5].

Закон України "Про державно-приватне партнерство" – визначає правові засади взаємодії держави і приватних партнерів у реалізації проектів регіонального розвитку.

Мета: Встановлення правових засад взаємодії держави і приватних партнерів у реалізації проектів, спрямованих на розвиток інфраструктури та підвищення якості життя населення.

Завданнями даного аналізу є: стимулювання залучення приватних інвестицій у розвиток інфраструктури, забезпечення ефективного використання державних та приватних ресурсів, підвищення якості та доступності публічних послуг.

Основними напрямками підтримки можна назвати: концесії, контракти на будівництво, управління та експлуатацію об'єктів та лізинг державного майна. Також проведення конкурсів для відбору приватних партнерів, укладання договорів державно-приватного партнерства, та надання державних гарантій для реалізації проектів. Крім того, надання пільгових умов для реалізації проектів державно-приватного партнерства та залучення міжнародних фінансових інституцій для фінансування проектів.

Іншим не менш важливим нормативно-правовим актом, що визначає довгострокові пріоритети та завдання державної регіональної політики є Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року" (далі – Постанова). Постанова є стратегічним документом, який визначає основні напрямки, завдання та інструменти державної політики у сфері регіонального розвитку України. Вона спрямована на забезпечення збалансованого і сталого розвитку регіонів, підвищення їх конкурентоспроможності та поліпшення якості життя населення [41].

Основною метою Стратегії є досягнення збалансованого розвитку всіх регіонів України шляхом реалізації політики, спрямованої на усунення диспропорцій у розвитку регіонів, підвищення їх економічної активності та поліпшення умов життя населення.

Завданнями є:

- Забезпечення збалансованого розвитку регіонів, а саме усунення існуючих диспропорцій у соціально-економічному розвитку регіонів та підтримка розвитку найменш розвинених територій.
- Підвищення конкурентоспроможності регіонів, а отже створення умов для залучення інвестицій і розвиток інноваційної економіки та впровадження сучасних технологій.
- Поліпшення якості життя населення забезпеченням доступу до якісних соціальних послуг та поліпшенням рівня освіти, медичного обслуговування та соціального захисту.
- Розвиток інфраструктури завдяки модернізації транспортної, комунальної та соціальної інфраструктури і розвитку інформаційно-комунікаційних технологій.
- Екологічна стійкість Ю а саме забезпечення екологічної безпеки та раціональне використання природних ресурсів.

Основними напрямками реалізації стратегії можна назвати інфраструктурний розвиток, а саме транспортна, комунальна та соціальна інфраструктури. Економічний розвиток: інвестиційна привабливість, підтримка підприємництва, і створення інновацій та технології. Соціальний розвиток, туди входить підвищення якості освіти, розвиток професійно-технічної освіти і наукових досліджень, поліпшення доступності і якості медичних послуг, розвиток профілактичної медицини і забезпечення соціального захисту вразливих верств населення, розвиток системи соціальних послуг. Екологічний розвиток, а саме збереження природних ресурсів, впровадження енергоефективних технологій і використання відновлюваних джерел енергії та забезпечення екологічної безпеки населення, розвиток системи моніторингу навколишнього середовища.

Інструменти реалізації стратегії :

- Програми регіонального розвитку в яких буде розробляться та реалізовуватись державні і регіональні програми, спрямовані на вирішення конкретних проблем регіонів та проекти міжнародної технічної допомоги в яких буде залучення ресурсів міжнародних фінансових інституцій та донорів.

- Використання коштів державного бюджету для фінансування програм і проектів регіонального розвитку із залученням коштів місцевих бюджетів для реалізації регіональних програм, а також створення спеціальних фондів для підтримки інвестиційних проектів у регіонах.

- Створення координаційних рад та комітетів з питань регіонального розвитку при органах виконавчої влади і місцевого самоврядування, заснування на їх базі агенцій для підтримки реалізації програм і проектів зі здійсненням моніторингу виконання стратегічних планів і оцінка їх ефективності.

Очікуваними результатами даної постанови є підвищення рівня економічного розвитку регіонів, а саме зростання валового регіонального

продукту, залучення інвестицій, створення нових робочих місць, також поліпшення якості життя населення зі збільшенням доступності і якості соціальних послуг, підвищенням рівня освіти і охорони здоров'я. Не менш важливим є забезпечення сталого розвитку зі збереженням природних ресурсів, підвищенням енергоефективності, поліпшенням екологічної ситуації. В результаті очікується зменшення диспропорцій у розвитку різних регіонів, підтримка найменш розвинених територій.

Постанова є комплексним документом, що визначає основні напрямки, завдання і інструменти державної політики у сфері регіонального розвитку. Її реалізація сприятиме гармонійному і збалансованому розвитку всіх регіонів України, підвищенню їх конкурентоспроможності і поліпшенню якості життя населення. Стратегія створює умови для залучення інвестицій, розвитку інновацій і технологій, підвищення соціальної захищеності і екологічної безпеки, що в сукупності сприятиме сталому розвитку країни.

В цілому всі розглянуті у цьому пункті закони та нормативні акти формують комплексний підхід до стимулювання регіонального розвитку, залучення інвестицій та забезпечення сталого розвитку всіх регіонів України.

2.2 Аналіз змін у законодавстві та їх вплив на ефективність державної підтримки

Аналіз змін у законодавстві України щодо державної підтримки проблемних регіонів є надзвичайно важливим та актуальним у сучасних умовах. Для забезпечення динамічної рівноваги розвитку регіонів необхідним є визначення впливу змін на ефективність державної підтримки.

Першими розглянемо зміни у законодавстві про державні субсидії. Програма "Доступні кредити 5-7-9%" була запроваджена в Україні у 2020 році з метою підтримки малого та середнього бізнесу. Малі та середні

підприємства (МСП) стикаються з численними фінансовими труднощами, такими як високі процентні ставки за кредитами, недостатній доступ до фінансових ресурсів та високі бар'єри для входу на ринок. Уряд вирішив запровадити цю програму для стимулювання економічної активності та створення нових робочих місць. Програма передбачала надання державних субсидій для часткового покриття процентної ставки за кредитами. Залежно від розміру бізнесу та його потреб, підприємства могли отримати кредити за ставками 5%, 7% або 9% річних.

Основні умови включали:

- 5% річних для підприємств з річним доходом до 25 млн грн і створенням не менше двох нових робочих місць;
- 7% річних для підприємств з річним доходом до 25 млн грн без вимоги створення нових робочих місць;
- 9% річних для підприємств з річним доходом до 50 млн грн.

Кредити могли бути використані для капітальних інвестицій, поповнення обігових коштів та інших бізнесових потреб.

Програма була реалізована через партнерські банки, які надавали кредити, а держава компенсувала частину процентної ставки. Основними кроками для підприємств були: подання заявки на кредит до одного з банків-партнерів, перевірка банком відповідності заявника критеріям програми, укладення кредитного договору та надання коштів та компенсація державою частини процентної ставки. Вона дала можливість багатьом малим та середнім підприємствам отримати доступ до дешевих фінансових ресурсів, що дозволило їм розширити свою діяльність та підвищити ефективність. Також, завдяки програмі було створено значну кількість нових робочих місць, що сприяло зниженню рівня безробіття. Відбулося збільшення капітальних інвестицій та активізація підприємницької діяльності позитивно вплинули на економічний розвиток країни. А саме

зниження процентних ставок сприяло підвищенню конкурентоспроможності українських підприємств.

Але, деякі підприємства стикалися з бюрократичними труднощами при подачі заявок та отриманні кредитів, не всі малі та середні підприємства могли відповідати критеріям програми, що обмежувало доступ до підтримки. Ефективність програми значною мірою залежала від готовності та можливостей банків-партнерів співпрацювати з підприємствами.

Основними прикладами успішної реалізації є багато фермерських господарств, які змогли розширити свої потужності, модернізувати техніку та збільшити обсяги виробництва завдяки дешевим кредитам. Нові технологічні компанії отримали фінансову підтримку для реалізації своїх проектів, що сприяло розвитку інновацій в Україні. Малі підприємства в секторі торгівлі та послуг змогли поповнити обігові кошти, що допомогло їм витримати економічні труднощі та пандемічні обмеження.

Програма "Доступні кредити 5-7-9%" є прикладом успішної державної підтримки малого та середнього бізнесу, яка показала свою ефективність у стимулюванні економічної активності та створенні нових робочих місць. Вона продемонструвала важливість зваженого підходу до законодавчих змін та необхідність постійного моніторингу їх реалізації для досягнення максимальних результатів.

Наступним буде аналіз змін у законодавстві про соціальну підтримку та їх вплив на ефективність державної допомоги, як приклад монетизації субсидій на оплату комунальних послуг в Україні. До 2019 року в Україні діяла система субсидій на оплату комунальних послуг, яка передбачала зменшення рахунків за комунальні послуги для малозабезпечених громадян. Ця система мала низку недоліків, зокрема, низьку прозорість та відсутність стимулів для економії ресурсів. У зв'язку з цим було прийнято рішення перейти до монетизації субсидій, тобто надання допомоги у вигляді

грошових виплат, які отримувачі могли використовувати на свій розсуд. Монетизація субсидій була впроваджена у декілька етапів:

- Починаючи з 1 січня 2019 року, нові одержувачі субсидій та ті, хто продовжував її, отримували допомогу у грошовій формі.
- Повна монетизація: З 1 березня 2019 року всі субсидії, призначені раніше, були переведені у грошову форму.

Субсидії нараховуються на основі заяви громадян, що подається до органів соціального захисту населення, визначається сума субсидії відповідно до доходів домогосподарства та нормативів споживання комунальних послуг. Грошові кошти перераховуються на банківські рахунки одержувачів або видаються через поштові відділення. Одержувачі субсидій самостійно оплачують рахунки за комунальні послуги, використовуючи отримані кошти.

Вплив монетизації субсидій, а саме позитивними аспектами є підвищення прозорості, адже грошова форма субсидій забезпечила більшу прозорість використання державних коштів, оскільки стало зрозуміло, які суми і куди спрямовуються. Громадяни отримали стимул до економії ресурсів, оскільки зекономлені кошти залишаються в їхньому розпорядженні. Одержувачі субсидій стали більш відповідально ставитися до оплати комунальних послуг. Ефективне використання субсидій дозволило зменшити бюджетні витрати на соціальну підтримку.

Але, одержувачам субсидій потрібно було навчитися самостійно управляти своїми фінансами, що могло бути складним для деяких громадян., також у деяких регіонах виникли труднощі з доступом до банківських послуг або поштових відділень. Існувала ймовірність, що частина громадян не використовуватиме отримані кошти за призначенням, що могло призвести до накопичення боргів за комунальні послуги.

Основними прикладами успішної реалізації є те, що багато домогосподарств стали активніше впроваджувати заходи з

енергозбереження, що дозволило знизити споживання газу, електроенергії та води. Деякі домогосподарства змогли використовувати зекономлені кошти на інші важливі потреби, що сприяло підвищенню їхнього рівня життя, а система стала більш справедливою, оскільки субсидії стали отримувати лише ті, хто дійсно їх потребував, а не всі, хто мав високі витрати на комунальні послуги.

Монетизація субсидій на оплату комунальних послуг в Україні показала, що перехід до грошової форми соціальної підтримки може підвищити ефективність використання державних коштів та стимулювати громадян до економії ресурсів. Незважаючи на деякі виклики, цей підхід дозволив зробити систему соціальної підтримки більш прозорою та справедливою, сприяючи покращенню якості життя малозабезпечених верств населення.

Наступним є аналіз змін у законодавстві про підтримку аграрного сектору та їх вплив на ефективність державної допомоги, приклад підтримки органічного виробництва в Україні. Сільське господарство є важливою складовою економіки України. З огляду на глобальні тенденції щодо екологічності та сталого розвитку, в Україні було вирішено підтримати органічне виробництво. Органічне виробництво передбачає використання методів ведення сільського господарства, що зберігають довкілля та забезпечують високу якість продукції без використання хімічних добрив та пестицидів. У 2021 році було прийнято закон "Про основні засади та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції", який передбачав наступні заходи підтримки: фінансова підтримка на сертифікацію, а саме витрати на сертифікацію органічного виробництва частково або повністю покриваються державою. Субсидії на перехід до органічного виробництва - підтримка аграріїв, які вирішили перейти з традиційного на органічне виробництво, включаючи компенсацію частини витрат на придбання органічних насіннєвих матеріалів, добрив та інших

ресурсів. Навчання та інформаційна підтримка- проведення тренінгів, семінарів та консультацій для аграріїв з питань органічного виробництва. А також, надання пільгових кредитів для фермерів, що займаються органічним виробництвом та маркетингова підтримка з допомогою у просуванні органічної продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Механізм реалізації підтримки:

- Подання заявки: аграрії подають заявки на отримання субсидій або компенсацій до відповідних державних органів.
- Оцінка відповідності: державні органи оцінюють відповідність заявників вимогам програми підтримки.
- Надання підтримки: після позитивного рішення аграрії отримують фінансову підтримку, доступ до навчальних програм або пільгові кредити.
- Моніторинг та контроль: проводиться регулярний моніторинг використання коштів та досягнення результатів підтримки.

Завдяки державній підтримці кількість фермерів, що займаються органічним виробництвом, значно зросла. Це сприяло збільшенню обсягів виробництва органічної продукції та поширенню органічних методів виробництва сприяло збереженню природних ресурсів та покращенню стану довкілля. Збільшення обсягів органічної продукції дозволило розширити експортні ринки, що позитивно вплинуло на економіку країни. Виробництво органічної продукції покращило якість харчових продуктів, що сприяло підвищенню здоров'я населення.

Але, перехід на органічне виробництво вимагав значних інвестицій, що було проблематичним для деяких фермерів. Процес переходу на органічне виробництво займає кілька років, що створює фінансові труднощі для фермерів. А також, багато аграріїв стикалися з труднощами через нестачу знань та досвіду в органічному виробництві. Органічна продукція мала обмежений ринок збуту, що створювало ризики для виробників.

Прикладами успішної реалізації є те, що деякі фермерські господарства змогли успішно перейти на органічне виробництво завдяки державній підтримці та значно покращити якість своєї продукції. Було створено органічні кооперативи, об'єднавши ресурси та знання, змогли ефективніше використовувати державну підтримку та досягти успіху на ринку. Підприємства, що орієнтуються на експорт органічної продукції, змогли вийти на нові ринки та збільшити свої прибутки.

Підтримка органічного виробництва в Україні є важливим кроком на шляху до сталого розвитку сільського господарства. Завдяки змінам у законодавстві, аграрії отримали можливість перейти на екологічно чисті методи виробництва, що сприяє збереженню природних ресурсів та покращенню здоров'я населення. Попри деякі виклики, програма державної підтримки показала свою ефективність і сприяла розвитку органічного сектору в Україні [22, с. 18].

Наступним є детальний аналіз змін у податковому законодавстві та їх вплив на ефективність державної підтримки, як приклад податкової реформи для малого та середнього бізнесу в Україні. Податкова система України довгий час зазнавала критики через її складність, високе податкове навантаження та корупцію в податкових органах. Ці фактори обмежували розвиток малого та середнього бізнесу (МСБ), що є важливим сегментом економіки. Для стимулювання розвитку МСБ та покращення бізнес-клімату, уряд України вирішив провести податкову реформу. Податкова реформа, впроваджена у 2020 році, включала кілька ключових змін, спрямованих на спрощення податкової системи та зниження податкового навантаження на МСБ:

- Зниження податкових ставок: було знижено ставки деяких податків для малих та середніх підприємств. Наприклад, ставка податку на прибуток для малих підприємств знизилася з 18% до 15%.

- Введення спрощеної системи оподаткування: спрощена система оподаткування для МСБ дозволила підприємцям обирати між сплатою єдиного податку за спрощеною ставкою або загальною системою оподаткування.

- Скасування або зниження деяких податків та зборів: було скасовано або значно знижено низку місцевих податків і зборів, що спростило податкове адміністрування для бізнесу.

- Полегшення податкового адміністрування: введено електронні сервіси для подачі податкової звітності, спрощено процедури реєстрації та ліквідації підприємств.

- Пільги для нових підприємств: новостворені підприємства отримали податкові канікули на перші два роки діяльності.

Верховна Рада України прийняла відповідні законодавчі акти, що внесли зміни до Податкового кодексу України. Державна податкова служба запровадила інформаційну кампанію для роз'яснення нових правил оподаткування. Розробка та впровадження нових електронних сервісів для подання звітності та сплати податків. Підготовка та навчання податкових інспекторів для роботи за новими правилами.

Позитивним аспектом зазначено стимулювання бізнес-активності, а саме зниження податкового навантаження дозволило малим та середнім підприємствам реінвестувати кошти у розвиток бізнесу, що сприяло зростанню економічної активності. Зменшення тіньового сектору і в результаті спрощення податкової системи та зниження ставок зробили легальний бізнес привабливішим, що сприяло виходу підприємств з тіні. Спрощення адміністрування та запровадження електронних сервісів підвищили прозорість і зручність сплати податків, що покращило податкову дисципліну, а податкові пільги для нових підприємств стимулювали підприємницьку активність, що призвело до зростання кількості нових компаній.

Але, зниження податкових ставок та скасування деяких податків тимчасово зменшило надходження коштів до державного бюджету. Деякі галузі економіки не отримали очікуваної вигоди від реформи, що потребувало додаткових коригувань у податковій політиці. А впровадження нових електронних систем вимагало значних інвестицій та ресурсів, яких не вистачало.

Приклад впливу реформи на малий бізнес у сфері послуг - підприємства у сфері послуг змогли зменшити податкові витрати та реінвестувати заощаджені кошти у розширення та модернізацію. Сільське господарство- фермери отримали можливість скористатися спрощеною системою оподаткування, що дозволило їм підвищити прибутковість своїх господарств. ІТ-сектор – молоді ІТ-компанії скористалися податковими пільгами для нових підприємств, що сприяло бурхливому розвитку індустрії та збільшенню кількості стартапів.

Податкова реформа в Україні показала, що зниження податкового навантаження та спрощення податкового адміністрування можуть мати значний позитивний вплив на розвиток малого та середнього бізнесу. Вона сприяла зростанню економічної активності, покращенню податкової дисципліни та зменшенню тіньового сектору. Проте, реформа також мала певні виклики, зокрема втрату бюджетних надходжень та необхідність значних адміністративних зусиль. Загалом, податкова реформа стала важливим кроком до створення сприятливих умов для розвитку підприємництва в Україні.

В результаті детального аналізу змін у законодавстві та їх впливу на ефективність державної підтримки можна зробити наступні висновки, зміни у законодавстві є важливим інструментом для адаптації державної підтримки до сучасних економічних та соціальних викликів. Наприклад, введення законів, спрямованих на підтримку органічного виробництва в Україні, відповідає глобальним тенденціям екологічної усталеності та

сприяє розвитку сталого сільського господарства. Зміни у законодавстві часто призводять до позитивного впливу на розвиток відповідних галузей. Наприклад, податкова реформа для малого та середнього бізнесу в Україні сприяла стимулюванню підприємництва, збільшенню інвестицій та зменшенню тіньового сектору. Ефективність державної підтримки залежить від комплексного підходу, що включає в себе не лише законодавчі зміни, але й належне фінансування, розробку інфраструктури та надання консультацій. Наприклад, успішна реалізація програми підтримки органічного виробництва потребує не лише введення відповідного законодавства, але й навчання аграріїв, розвитку ринків збуту та доступу до фінансових ресурсів. Для забезпечення ефективності державної підтримки важливо постійно перевіряти та оцінювати її результати. Це дозволяє вчасно виявляти проблеми та коригувати стратегії, щоб досягти найкращих результатів. Наприклад, ретельний моніторинг впливу податкової реформи може допомогти виявити негативні аспекти та розробити заходи для їх вирішення. Отже, аналіз змін у законодавстві та їх впливу на ефективність державної підтримки підтверджує важливість грамотного регулювання економіки та соціальних процесів для досягнення сталого розвитку та підтримки ключових галузей та ініціатив.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ ПРОБЛЕМНИХ РЕГІОНІВ

3.1. Проблеми та перешкоди в реалізації державної підтримки

Проблеми та перешкоди в реалізації законодавства щодо державної підтримки розвитку проблемних регіонів в Україні є надзвичайно актуальними у сучасних умовах. Незважаючи на наявність значної кількості нормативних актів та стратегій, реальна ефективність їхнього впровадження часто стикається з низкою серйозних труднощів. Ці проблеми охоплюють як недоліки законодавчої бази, так і практичні аспекти реалізації державної політики [26, с. 100].

Однією з головних проблем у застосуванні законодавства є недосконалість нормативно-правової бази. Часто закони, які регулюють підтримку проблемних регіонів, є надто загальними та не враховують специфіку конкретних територій. Вони можуть не передбачати чітких механізмів реалізації та контролю за виконанням. Відсутність конкретних інструкцій та процедур призводить до того, що органи місцевого самоврядування не завжди знають, як правильно застосовувати закони на практиці.

Другою важливою проблемою є недостатнє фінансування. Законодавство передбачає різні форми державної підтримки, але часто на їх реалізацію не виділяється достатньо коштів. Дефіцит бюджету, економічні кризи та інші фактори призводять до того, що багато проектів залишаються на папері. Це особливо актуально для проблемних регіонів, де економічна ситуація і без того є складною. Недостатність фінансування ускладнює реалізацію інфраструктурних проектів, програм підтримки малого та середнього бізнесу, соціальних програм.

Третя проблема полягає у низькій інституційній спроможності органів місцевого самоврядування. Часто місцеві органи влади не мають

достатнього досвіду та кваліфікації для ефективного управління проектами регіонального розвитку. Відсутність фахівців, які можуть розробляти та реалізовувати стратегії розвитку, негативно впливає на результати. Крім того, бюрократичні процедури, затримки у прийнятті рішень та недостатня координація між різними рівнями влади також ускладнюють процес реалізації законодавства.

Четвертою проблемою є корупція. Нечіткі та непрозорі процедури розподілу державних коштів сприяють зловживанням. Корупційні практики можуть призводити до неефективного використання ресурсів, коли кошти спрямовуються не на вирішення актуальних проблем, а на задоволення інтересів окремих осіб або груп. Це підриває довіру населення до державної влади та знижує ефективність заходів, спрямованих на розвиток проблемних регіонів.

П'ята проблема стосується недостатнього залучення громадськості до процесу прийняття рішень. Залучення місцевих громад до планування та реалізації проектів розвитку є важливим фактором їх успіху. Однак у багатьох випадках цей процес є формальним, і думка громадян не враховується належним чином. Відсутність зворотного зв'язку та врахування реальних потреб місцевого населення може призводити до нерелевантності та неефективності заходів, що здійснюються в рамках державної підтримки.

Шоста проблема полягає у недостатній координації між різними рівнями влади та між різними секторами. Часто державні, обласні та місцеві органи влади діють без належної узгодженості, що призводить до дублювання зусиль або, навпаки, до прогалин у вирішенні проблем. Крім того, відсутність координації з приватним сектором, громадськими організаціями та міжнародними донорами також знижує ефективність реалізації програм підтримки.

Сьома проблема - це відсутність належного моніторингу та оцінки ефективності реалізації законодавства. Часто програми та проекти реалізуються без належного контролю за їх виконанням та без оцінки результатів. Відсутність системи моніторингу ускладнює виявлення проблем та коригування стратегії розвитку. Це може призводити до нераціонального використання ресурсів та невідповідності досягнутих результатів запланованим цілям [2, с. 700].

Восьма проблема стосується обмежених можливостей для залучення інвестицій у проблемні регіони. Хоча законодавство передбачає різні форми стимулювання інвестицій, фактично ці заходи не завжди є ефективними. Високі ризики, недостатньо розвинена інфраструктура, складні бюрократичні процедури та інші фактори відлякують інвесторів. Відсутність інвестицій стримує економічний розвиток регіонів та знижує можливості для створення нових робочих місць.

Дев'ята проблема полягає у недостатній інформованості населення про можливості державної підтримки. Часто громадяни та підприємці не знають про програми та проекти, які можуть допомогти їм розвивати свою діяльність або отримати необхідну підтримку. Відсутність інформації призводить до низького рівня залучення до державних програм та неефективного використання наявних ресурсів.

Окрім зазначених проблем, важливим викликом є адаптація законодавства до сучасних умов. Зокрема, це стосується інтеграції з європейськими стандартами та врахування міжнародного досвіду. Хоча Україна зробила значні кроки у цьому напрямку, процес гармонізації законодавства потребує постійного вдосконалення. Важливо враховувати специфіку національних умов та забезпечувати гнучкість законодавчої бази для реагування на нові виклики.

Сучасні виклики, зокрема війна на сході України та анексія Криму, створюють додаткові труднощі у реалізації законодавства щодо підтримки

проблемних регіонів. Збройний конфлікт призвів до значних руйнувань інфраструктури, економічного спаду та масового переселення населення. Це вимагає розробки спеціальних програм та заходів для відновлення постраждалих територій, підтримки внутрішньо переміщених осіб та забезпечення соціально-економічної стабільності.

Один з ключових аспектів вирішення цих проблем полягає у підвищенні ефективності управління на місцевому рівні. Це включає розвиток інституційної спроможності місцевих органів влади, підвищення кваліфікації кадрів, впровадження сучасних технологій управління та створення системи моніторингу та оцінки результатів. Важливо забезпечити належну координацію між різними рівнями влади та секторами, залучати громадськість до процесу прийняття рішень та створювати сприятливий інвестиційний клімат [41, с. 34].

Важливим напрямком покращення законодавства є забезпечення прозорості та підзвітності у використанні державних коштів. Це включає запровадження механізмів контролю та моніторингу, боротьбу з корупцією, залучення громадських організацій до процесу контролю за виконанням програм та проектів. Прозорість та підзвітність сприятимуть підвищенню довіри населення до державної влади та забезпеченню ефективного використання ресурсів.

Для підвищення ефективності залучення інвестицій необхідно створювати сприятливі умови для бізнесу, зокрема спрощувати адміністративні процедури, надавати податкові пільги та інші стимули. Важливо також забезпечити правову захищеність інвесторів, розвивати інфраструктуру та зменшувати ризики для інвестиційної діяльності. Залучення інвестицій сприятиме економічному зростанню, створенню нових робочих місць та покращенню соціально-економічної ситуації у проблемних регіонах.

Не менш важливим аспектом є інформування населення про можливості державної підтримки. Це включає проведення інформаційних кампаній, створення консультаційних центрів, забезпечення доступу до інформації про державні програми та проекти. Підвищення рівня інформованості сприятиме активнішому залученню громадян та підприємців до державних програм та забезпеченню ефективного використання наявних ресурсів.

Загалом, вирішення проблем та викликів у застосуванні законодавства щодо державної підтримки розвитку проблемних регіонів вимагає комплексного підходу та залучення всіх зацікавлених сторін. Важливо забезпечити ефективну взаємодію між державними, обласними та місцевими органами влади, приватним сектором, громадськими організаціями та міжнародними партнерами. Спільні зусилля сприятимуть вирішенню актуальних проблем, забезпеченню стабільного та сталого розвитку регіонів, покращенню якості життя населення та зміцненню соціально-економічної стабільності в Україні.

Таким чином, законодавство України щодо державної підтримки розвитку проблемних регіонів стикається з низкою серйозних викликів та проблем. Недосконалість нормативно-правової бази, недостатнє фінансування, низька інституційна спроможність місцевих органів влади, корупція, недостатнє залучення громадськості, відсутність координації між різними рівнями влади та секторами, обмежені можливості для залучення інвестицій, недостатня інформованість населення – все це ускладнює реалізацію державної політики. Вирішення цих проблем вимагає комплексного підходу і лише спільними зусиллями можна досягти ефективної реалізації програм та проектів, спрямованих на розвиток проблемних регіонів та покращення якості життя населення.

3.2. Рекомендації щодо оптимізації законодавчої бази України стосовно державної підтримки розвитку проблемних регіонів

Рекомендації щодо оптимізації законодавчої бази України стосовно державної підтримки розвитку проблемних регіонів є важливим аспектом для забезпечення ефективного вирішення соціально-економічних проблем у цих регіонах. На сучасному етапі необхідно враховувати численні виклики, з якими стикається Україна, та розробляти комплексні підходи для покращення законодавчої бази. У цьому контексті можна виділити кілька ключових напрямів, які потребують уваги для досягнення оптимальних результатів.

По-перше, необхідно вдосконалити нормативно-правову базу, забезпечивши її цілісність та узгодженість. Часто закони, що регулюють державну підтримку проблемних регіонів, є фрагментарними та не взаємоузгодженими. Це створює складнощі у їх реалізації та призводить до неефективного використання ресурсів. Тому важливо розробити комплексний законодавчий акт, який об'єднає всі аспекти державної підтримки розвитку проблемних регіонів, визначить чіткі механізми та процедури його реалізації, а також врахує специфіку різних територій [15, с. 105].

По-друге, необхідно забезпечити належне фінансування програм та проектів, спрямованих на розвиток проблемних регіонів. Недостатність фінансових ресурсів є однією з головних перешкод для ефективної реалізації державної політики у цій сфері. Тому важливо передбачити у державному бюджеті достатні кошти для фінансування відповідних заходів. Крім того, необхідно розробити механізми залучення додаткових фінансових ресурсів, зокрема, через створення спеціальних фондів, залучення інвестицій, співпрацю з міжнародними фінансовими інституціями та донорами.

По-третє, важливо підвищити інституційну спроможність органів місцевого самоврядування. Місцеві органи влади часто не мають достатньо кваліфікованих кадрів та ресурсів для ефективного управління проектами регіонального розвитку. Тому необхідно забезпечити належну підготовку кадрів, проводити тренінги та навчальні програми для підвищення їх кваліфікації. Також важливо впроваджувати сучасні технології управління та створювати системи моніторингу та оцінки результатів, що дозволить забезпечити ефективне використання ресурсів та досягнення запланованих цілей [11, с. 200].

По-четверте, необхідно створити сприятливі умови для залучення інвестицій у проблемні регіони. Для цього важливо спрощувати адміністративні процедури, надавати податкові пільги та інші стимули для інвесторів. Крім того, необхідно забезпечити правову захищеність інвесторів, розвивати інфраструктуру та зменшувати ризики для інвестиційної діяльності. Важливим кроком може бути створення спеціальних економічних зон у проблемних регіонах, які надаватимуть інвесторам додаткові пільги та можливості для розвитку бізнесу.

По-п'яте, важливо забезпечити прозорість та підзвітність у використанні державних коштів. Це включає запровадження механізмів контролю та моніторингу за виконанням програм та проектів, боротьбу з корупцією, залучення громадських організацій до процесу контролю. Прозорість та підзвітність сприятимуть підвищенню довіри населення до державної влади та забезпеченню ефективного використання ресурсів. Необхідно створити відкриті платформи для публікації інформації про використання коштів та результати реалізації проектів, що дозволить громадянам контролювати процес та брати активну участь у прийнятті рішень.

По-шосте, необхідно забезпечити активну участь громадськості у процесі планування та реалізації проектів розвитку проблемних регіонів.

Залучення місцевих громад до прийняття рішень є важливим фактором успіху. Тому необхідно створити механізми для консультацій з громадськістю, проводити громадські слухання, забезпечувати зворотний зв'язок. Це дозволить враховувати реальні потреби населення та забезпечити більш ефективне використання ресурсів.

По-сьоме, важливо інтегрувати міжнародний досвід та кращі практики у процес розробки та реалізації законодавства щодо підтримки проблемних регіонів. Співпраця з міжнародними організаціями, вивчення досвіду інших країн, участь у міжнародних проектах та програмах сприятимуть підвищенню ефективності державної політики у цій сфері. Необхідно адаптувати міжнародний досвід до національних умов, враховуючи специфіку України, та забезпечити гармонізацію законодавства з європейськими стандартами [10, с. 2].

Восьмим аспектом є необхідність постійного моніторингу та оцінки ефективності заходів, спрямованих на підтримку проблемних регіонів. Відсутність системи моніторингу ускладнює виявлення проблем та коригування стратегії розвитку. Тому важливо створити ефективну систему оцінки результатів, яка дозволить вчасно виявляти недоліки та вносити необхідні корективи. Моніторинг та оцінка повинні здійснюватися на всіх етапах реалізації проектів, включаючи планування, виконання та завершення.

Дев'ятим напрямом є розвиток інфраструктури у проблемних регіонах. Недостатньо розвинена інфраструктура є однією з головних перешкод для економічного розвитку. Тому необхідно інвестувати у будівництво та модернізацію транспортної, комунальної, соціальної інфраструктури. Це включає дороги, мости, залізниці, аеропорти, лікарні, школи та інші об'єкти, які забезпечують якість життя населення та сприяють залученню інвестицій.

Десятим аспектом є розвиток малого та середнього бізнесу у проблемних регіонах. Підтримка підприємництва сприятиме створенню нових робочих місць, підвищенню доходів населення та економічному зростанню. Необхідно створювати сприятливі умови для розвитку бізнесу, зокрема надавати фінансову підтримку, консультаційні послуги, проводити тренінги та навчальні програми для підприємців. Крім того, важливо забезпечити доступ підприємців до інформації про державні програми та можливості підтримки.

Одинадцятим напрямом є розвиток інноваційної діяльності у проблемних регіонах. Інновації є ключовим фактором економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності регіонів. Тому необхідно стимулювати наукові дослідження та розробки, створювати інноваційні кластери, інкубатори та технопарки, підтримувати співпрацю між науковими установами та бізнесом. Важливо забезпечити доступ підприємців до нових технологій та інноваційних рішень, що сприятиме розвитку економіки та підвищенню якості життя населення.

Дванадцятим аспектом є забезпечення соціальної підтримки населення у проблемних регіонах. Високий рівень безробіття, низькі доходи, недостатній доступ до медичних та освітніх послуг є серйозними проблемами, що потребують вирішення. Тому необхідно розробляти та впроваджувати програми соціальної підтримки, зокрема надавати допомогу малозабезпеченим сім'ям, підтримувати соціальні підприємства, забезпечувати доступ до якісних медичних та освітніх послуг. Соціальна підтримка сприятиме підвищенню якості життя населення та зменшенню соціальної напруги.

Тринадцятим напрямом є забезпечення екологічної безпеки у проблемних регіонах. Відновлення екосистем, зменшення негативного впливу промислової діяльності, розвиток екологічно чистих технологій є важливими завданнями. Необхідно розробляти та впроваджувати програми

з охорони навколишнього природного середовища, стимулювати підприємства до впровадження екологічно чистих технологій, проводити заходи з відновлення зруйнованих екосистем. Екологічна безпека сприятиме збереженню природних ресурсів та забезпеченню сталого розвитку регіонів.

Чотирнадцятим аспектом є забезпечення рівномірного розвитку всіх регіонів України. Важливо враховувати специфіку кожного регіону та забезпечувати рівномірний розподіл ресурсів та підтримки. Необхідно розробляти та впроваджувати стратегії розвитку, які враховують потреби та потенціал кожного регіону, забезпечувати рівні можливості для розвитку та доступ до державної підтримки. Це сприятиме зменшенню регіональних диспропорцій та забезпеченню стабільного розвитку країни.

П'ятнадцятим напрямом є співпраця з міжнародними організаціями та донорами. Міжнародна підтримка є важливим фактором для реалізації проектів розвитку проблемних регіонів. Необхідно активно залучати міжнародні ресурси, співпрацювати з міжнародними організаціями, брати участь у міжнародних проектах та програмах. Це дозволить залучити додаткові фінансові ресурси, обмінятися досвідом та впровадити кращі практики у сфері регіонального розвитку.

Таким чином, оптимізація законодавчої бази України щодо державної підтримки розвитку проблемних регіонів вимагає комплексного підходу, який враховує всі аспекти соціально-економічного розвитку. Вдосконалення нормативно-правової бази, забезпечення належного фінансування, підвищення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування, створення сприятливих умов для залучення інвестицій, забезпечення прозорості та підзвітності, активна участь громадськості, інтеграція міжнародного досвіду, постійний моніторинг та оцінка ефективності, розвиток інфраструктури, підтримка малого та середнього бізнесу, розвиток інноваційної діяльності, забезпечення соціальної

підтримки, забезпечення екологічної безпеки, рівномірний розвиток регіонів та співпраця з міжнародними організаціями є ключовими напрямками для досягнення ефективної реалізації державної політики у цій сфері. Спільні зусилля держави, місцевих органів влади, громадськості та міжнародних партнерів сприятимуть забезпеченню сталого та стабільного розвитку проблемних регіонів України та покращенню якості життя їх населення.

3.3. Міжнародний досвід підтримки проблемних регіонів

Міжнародний досвід є важливим джерелом знань і практичних навичок для розробки та впровадження ефективної політики щодо державної підтримки розвитку проблемних регіонів. Вивчення кращих практик інших країн дозволяє уникнути багатьох помилок і максимально ефективно використовувати наявні ресурси. Україна активно запозичує досвід різних країн світу, адаптуючи його до національних умов та потреб. Одним із провідних прикладів ефективної політики регіонального розвитку є Європейський Союз. ЄС приділяє велику увагу розвитку регіонів, що відстають у своєму розвитку, та вирівнюванню регіональних диспропорцій. Основним інструментом у цій сфері є Європейський фонд регіонального розвитку (ЄФРР), який фінансує проекти, спрямовані на підвищення конкурентоспроможності регіонів, розвиток інфраструктури, підтримку малого та середнього бізнесу, інновацій та досліджень. ЄФРР надає гранти та інші форми фінансової підтримки, що дозволяє реалізовувати масштабні проекти у різних регіонах Європи [1, с. 14].

Україна активно співпрацює з ЄС у рамках різних програм та ініціатив, спрямованих на розвиток регіонів. Одним із прикладів такої співпраці є Програма прикордонного співробітництва ЄІСП (Європейський інструмент сусідства та партнерства). Ця програма сприяє розвитку економічних, соціальних та культурних зв'язків між прикордонними

регіонами України та країн ЄС. У рамках програми фінансуються проекти з розвитку інфраструктури, підтримки бізнесу, охорони навколишнього середовища та інші ініціативи, спрямовані на покращення якості життя населення прикордонних регіонів.

Іншим важливим напрямом міжнародної співпраці є програма «Horizon 2020», яка є найбільшою дослідницькою та інноваційною програмою ЄС. Ця програма сприяє фінансуванню наукових досліджень та інноваційних проектів у різних сферах, включаючи регіональний розвиток. Українські наукові установи та підприємства мають можливість брати участь у конкурсах та отримувати гранти на реалізацію своїх проектів, що сприяє розвитку інноваційної діяльності у проблемних регіонах.

Ще одним напрямком міжнародної співпраці є Трастовий фонд ЄС для України (European Union Trust Fund for Ukraine, EUTF). Цей фонд створений з метою надання фінансової підтримки та допомоги регіонам України, які постраждали від конфлікту, а також сприяння їхньому відновленню та соціально-економічному розвитку. Фонд забезпечує фінансування проектів, що спрямовані на відновлення зруйнованої інфраструктури, підтримку внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та зміцнення місцевої економіки.

Також не менш важливою є Програма підтримки аграрного сектору ЄС в Україні. Європейський Союз надає значну підтримку аграрному сектору в Україні, розуміючи його важливість для економіки країни, особливо у проблемних регіонах. Ця підтримка включає фінансування, технічну допомогу, навчання та розвиток інфраструктури.

Окрім ЄС, значний досвід у сфері регіонального розвитку має Сполучені Штати Америки. У США діє комплексна система підтримки регіонів, що включає федеральні, штатні та місцеві програми. Одним із ключових інструментів є Програма економічного розвитку (EDA), яка надає фінансову підтримку регіонам, що зазнають економічних труднощів. Програма EDA спрямована на створення нових робочих місць, розвиток

інфраструктури, підтримку підприємництва та інновацій. Фінансування надається у формі грантів, позик та інших форм підтримки, що дозволяє реалізовувати масштабні проекти у різних регіонах країни [4, с. 148].

Іншим важливим проектом є Community Development Block Grant (CDBG). Метою є підтримка розвитку міських та сільських громад. В основі лежить фінансування проектів з будівництва житла, поліпшення інфраструктури, соціальних програм. Як приклад, проводяться реконструкції старих будівель для створення доступного житла, будівництво дитячих майданчиків та парків.

Україна може запозичити досвід США у створенні комплексних програм підтримки регіонів, що включають різні форми фінансової підтримки та стимулювання економічної активності. Важливим аспектом є також розвиток співпраці між різними рівнями влади та приватним сектором, що сприяє залученню додаткових ресурсів та ефективному використанню наявних коштів.

Канада також має значний досвід у сфері регіонального розвитку. У Канаді діє кілька програм, спрямованих на підтримку економічного розвитку регіонів, зокрема Програма економічного розвитку регіонів (RED). Ця програма сприяє розвитку малого та середнього бізнесу, підтримці інновацій, розвитку інфраструктури та створенню нових робочих місць. Фінансування надається у формі грантів, позик та інших видів підтримки, що дозволяє реалізовувати різноманітні проекти.

Крім того, важливим аспектом є співпраця Канади з міжнародними організаціями, такими як Світовий банк та Міжнародний валютний фонд. Ця співпраця дозволяє залучати додаткові фінансові ресурси та впроваджувати кращі світові практики у сфері регіонального розвитку. Україна може запозичити досвід Канади у розробці та реалізації програм підтримки регіонів, а також у співпраці з міжнародними організаціями для залучення додаткових ресурсів [44, с. 100].

Ще одним прикладом успішної політики регіонального розвитку є Японія. Японія приділяє велику увагу розвитку регіонів, що відстають у своєму розвитку, та вирівнюванню регіональних диспропорцій. Одним із ключових інструментів у цій сфері є Програма регіонального розвитку (RDP), яка спрямована на розвиток інфраструктури, підтримку малого та середнього бізнесу, інновацій та досліджень. Фінансування надається у формі грантів та інших видів підтримки, що дозволяє реалізовувати масштабні проекти у різних регіонах країни.

Україна може запозичити досвід Японії у розробці та реалізації комплексних програм регіонального розвитку, а також у використанні інноваційних підходів та технологій для підвищення ефективності заходів. Важливим аспектом є також розвиток співпраці між державними, обласними та місцевими органами влади, що сприяє ефективному використанню ресурсів та досягненню запланованих цілей.

Одним із важливих аспектів запозичення міжнародного досвіду є адаптація його до національних умов та потреб України. Це включає врахування специфіки регіонів, соціально-економічної ситуації, правових та інституційних особливостей. Для цього необхідно проводити дослідження та аналіз, залучати експертів та фахівців, організовувати навчальні програми та тренінги, забезпечувати обмін досвідом та інформацією.

Важливим напрямом застосування міжнародного досвіду є розробка та впровадження програм технічної допомоги та фінансової підтримки. Це включає залучення грантів, позик, інвестицій та інших видів підтримки з боку міжнародних організацій та донорів. Важливо забезпечити належний рівень підготовки проектів, що дозволить отримати необхідні ресурси та реалізувати заплановані заходи.

Крім того, важливим аспектом є забезпечення прозорості та підзвітності у використанні міжнародної допомоги. Це включає запровадження механізмів контролю та моніторингу, забезпечення

відкритості та доступності інформації, залучення громадських організацій та інших зацікавлених сторін до процесу контролю. Прозорість та підзвітність сприятимуть підвищенню довіри до державної влади та забезпеченню ефективного використання ресурсів.

Необхідно також враховувати екологічні аспекти у процесі запозичення міжнародного досвіду. Багато країн приділяють велику увагу збереженню навколишнього середовища та сталому розвитку. Тому важливо впроваджувати екологічно чисті технології, розробляти програми з охорони навколишнього середовища, стимулювати підприємства до впровадження екологічно чистих технологій. Це сприятиме збереженню природних ресурсів та забезпеченню сталого розвитку регіонів [14].

Загалом, запозичення міжнародного досвіду є важливим напрямом для оптимізації законодавчої бази та підвищення ефективності державної політики щодо розвитку проблемних регіонів в Україні. Вивчення кращих практик інших країн дозволяє уникнути багатьох помилок, максимально ефективно використовувати наявні ресурси та забезпечувати сталий розвиток регіонів. Співпраця з міжнародними організаціями, донорськими структурами та експертами сприяє обміну досвідом, залученню додаткових ресурсів та впровадженню інноваційних підходів.

Таким чином, міжнародний досвід є важливим джерелом знань та практичних навичок для розробки та впровадження ефективної політики щодо державної підтримки розвитку проблемних регіонів в Україні. Вивчення кращих практик Європейського Союзу, Сполучених Штатів Америки, Канади, Японії та інших країн дозволяє уникнути багатьох помилок та максимально ефективно використовувати наявні ресурси. Україна активно запозичує цей досвід, адаптуючи його до національних умов та потреб, що сприяє сталому розвитку регіонів та покращенню якості життя їх населення.

ВИСНОВКИ

Завершуючи дослідження, присвячене законодавству України щодо державної підтримки розвитку проблемних регіонів, можна зробити низку важливих висновків, які підкреслюють основні аспекти, досягнення та виклики у цій сфері. Підсумовуючи результати аналізу теоретичних основ, проблем і викликів у застосуванні законодавства, а також міжнародного досвіду, варто окреслити кілька ключових напрямків і рекомендацій для оптимізації політики підтримки проблемних регіонів в Україні.

По-перше, дослідження показало, що законодавча база України щодо державної підтримки розвитку проблемних регіонів є достатньо розгалуженою, але потребує вдосконалення. Існуючі закони, такі як Закон України "Про стимулювання розвитку регіонів", встановлюють основні принципи та механізми підтримки, проте часто залишаються недостатньо конкретними і не враховують специфіку окремих регіонів. У зв'язку з цим, необхідно розробити комплексний законодавчий акт, який би об'єднував усі аспекти державної підтримки розвитку проблемних регіонів, забезпечуючи цілісність і узгодженість нормативно-правової бази.

По-друге, одним із головних викликів є недостатнє фінансування програм та проектів розвитку проблемних регіонів. Важливо забезпечити достатнє фінансування у державному бюджеті та розробити механізми залучення додаткових ресурсів через створення спеціальних фондів, залучення інвестицій та співпрацю з міжнародними фінансовими інституціями. Це дозволить реалізовувати масштабні проекти, спрямовані на розвиток інфраструктури, підтримку малого та середнього бізнесу, інновацій та соціальних послуг.

По-третє, дослідження виявило, що низька інституційна спроможність органів місцевого самоврядування є серйозною перешкодою для ефективної реалізації державної політики. Необхідно підвищувати кваліфікацію кадрів, впроваджувати сучасні технології управління,

створювати системи моніторингу та оцінки результатів. Це сприятиме ефективному використанню ресурсів і досягненню запланованих цілей.

По-четверте, важливим аспектом є створення сприятливих умов для залучення інвестицій у проблемні регіони. Спрощення адміністративних процедур, надання податкових пільг, забезпечення правової захищеності інвесторів, розвиток інфраструктури та зменшення ризиків для інвестиційної діяльності сприятимуть залученню додаткових ресурсів та економічному зростанню регіонів.

По-п'яте, прозорість та підзвітність у використанні державних коштів є ключовими факторами для підвищення ефективності реалізації програм підтримки проблемних регіонів. Необхідно впроваджувати механізми контролю та моніторингу, боротися з корупцією, забезпечувати відкритість та доступність інформації. Це підвищить довіру населення до державної влади та забезпечить ефективне використання ресурсів.

По-шосте, активна участь громадськості у процесі планування та реалізації проектів розвитку є важливим фактором успіху. Залучення місцевих громад до прийняття рішень, проведення громадських слухань, забезпечення зворотного зв'язку дозволить враховувати реальні потреби населення та забезпечити більш ефективне використання ресурсів.

По-сьоме, інтеграція міжнародного досвіду та кращих практик є важливим напрямом для оптимізації законодавчої бази та підвищення ефективності державної політики щодо розвитку проблемних регіонів. Співпраця з міжнародними організаціями, донорськими структурами та експертами сприятиме обміну досвідом, залученню додаткових ресурсів та впровадженню інноваційних підходів.

Восьмим аспектом є розвиток інфраструктури у проблемних регіонах. Інвестування у будівництво та модернізацію транспортної, комунальної та соціальної інфраструктури сприятиме підвищенню якості життя населення та залученню інвестицій.

Дев'ятим напрямом є підтримка малого та середнього бізнесу. Створення сприятливих умов для розвитку підприємництва, надання фінансової підтримки, консультаційних послуг, проведення тренінгів та навчальних програм сприятиме створенню нових робочих місць, підвищенню доходів населення та економічному зростанню.

Десятим аспектом є розвиток інноваційної діяльності у проблемних регіонах. Стимулювання наукових досліджень, створення інноваційних кластерів, інкубаторів та технопарків, підтримка співпраці між науковими установами та бізнесом сприятиме розвитку економіки та підвищенню конкурентоспроможності регіонів.

Одинадцятим напрямом є забезпечення соціальної підтримки населення. Розробка та впровадження програм соціальної підтримки, надання допомоги малозабезпеченим сім'ям, підтримка соціальних підприємств, забезпечення доступу до якісних медичних та освітніх послуг сприятимуть підвищенню якості життя населення та зменшенню соціальної напруги.

Дванадцятим аспектом є забезпечення екологічної безпеки у проблемних регіонах. Впровадження екологічно чистих технологій, розробка програм з охорони навколишнього природного середовища, стимулювання підприємств до впровадження екологічно чистих технологій сприятимуть збереженню природних ресурсів та забезпеченню сталого розвитку регіонів.

Загалом, для досягнення ефективної реалізації державної політики щодо підтримки проблемних регіонів необхідний комплексний підхід, що включає вдосконалення законодавчої бази, забезпечення належного фінансування, підвищення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування, створення сприятливих умов для залучення інвестицій, забезпечення прозорості та підзвітності, активну участь громадськості, інтеграцію міжнародного досвіду, розвиток інфраструктури, підтримку

малого та середнього бізнесу, розвиток інноваційної діяльності, забезпечення соціальної підтримки та екологічної безпеки. Спільні зусилля держави, місцевих органів влади, громадськості та міжнародних партнерів сприятимуть забезпеченню сталого та стабільного розвитку проблемних регіонів України та покращенню якості життя їх населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Барановський М. Депресивні території як об'єкт регіональної політики: європейський досвід і можливості його застосування в Україні / М. Барановський // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2009. № 56. 12–15.
2. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети / [Варналій З. С., Бабінова О. О., БойкоБойчук О. В. та ін.] ; за ред. З. С. Варналія. К. : НІСД, 2012. 768 с.
3. Закон України «Про громадські об'єднання» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 1, ст.1) URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>
4. Закон України «Про державні цільові програми» № 1621-IV від 18.03.2004 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1621-15>
5. Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» № 1602-III від 23.03.2000 р URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1602-14>
6. Закон України «Про засади державної регіональної політики» Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 13. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#>
7. Закон України «Про інвестиційну діяльність» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991, № 47, ст. 646). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
8. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991, № 41, ст. 546). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>
9. Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів» № 2850-IV від 08.09.2005 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2850-15>
10. Кизим Н. А. Моделирование устойчивого развития регионов : монография. Х. : ИД «ИНЖЭК», 2010. 180 с.

11. Кизим Н. А. Неравномерность регионального развития в Украине: теоретические основы, инструментарий диагностики, тенденции : монография. Х. : ИД «ИНЖЭК», 2011. 224 с.
12. Керецман В. Ю. Державне регулювання регіонального розвитку: теоретичні аспекти: монографія / В. Ю. Керецман. – К. : Вид-во УАДУ, 2002. 188 с.
13. Конституція України URL:
<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
14. Коротич О. Теоретичне підґрунтя державного управління розвитком регіонів. Ефективність державного управління: Зб.наук.праць ЛПІДУ НАДУ. Львів, 2005. Вип. 8. 402 с
15. Методичні рекомендації з розробки програм соціально-економічного розвитку регіону : схвалено рішенням колегії Мініекономіки України 12 листопада 1997 р. К. : НДЕІ Мініекономіки України, 1997. 158 с.
16. Наказ Міністерства економічної політики і європейської інтеграції «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо формування регіональних стратегій розвитку» № 224 від 29.07.2002 р. URL:
<http://www.uazakon.com/document/spart09/inx09341.htm>
17. Наказ Міністерства економіки України «Про затвердження порядку обліку державних цільових програм» № 250 від 31.07.2007 р. URL:
<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0944-07>
18. Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України «Питання підготовки, оцінки та відбору інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку, що можуть реалізовуватися за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку» № 80 від 24.04.2015 р. URL:
<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0488-15>

19. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання державного фонду регіонального розвитку» № 196 від 18.03.2015 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/196-2015-%D0%BF>
20. Постанова Кабінету Міністрів України «Запровадження оцінки міжрегіональної та внутрішньо регіональної диференціації соціально-економічного розвитку регіонів» № 476 від 20.05.2009 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/476-2009-%D0%BF>
21. Постанова Кабінету Міністрів України «Питання використання у 2015 р. коштів державного фонду регіонального розвитку» № 195 від 18.03.2015 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/195-2015-%D0%BF>
22. Постанова Кабінету Міністрів України «Про заходи щодо реалізації Концепції державної регіональної політики» № 437 від 13.09.2001 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/437-2001-%D1%80>
23. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року» № 1001 від 21.07.2006 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1001-2006-%D0%BF>
24. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року» № 385 від 06.08.2014 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>
25. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки» від 5 серпня 2020 р. № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF>
26. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Методики визначення комплексної оцінки результатів соціально-економічного розвитку регіонів» № 113 від 04.02.2004 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/113-2004-%D0%BF>
27. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розроблення та виконання державних цільових програм» № 106 від 31.01.2007 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/106-2007-%D0%BF>

28. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки, укладання та виконання угоди щодо регіонального розвитку і відповідної типової угоди» № 751 від 23.05.2007 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/751-2007-%D0%BF>
29. Постанова Кабінету Міністрів України «Про запровадження комплексної оцінки соціально-економічного розвитку АР Крим, областей, м. Києва та Севастополя» № 833 від 20.06.2007 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/833-2007-%D0%BF>
30. Постанова Кабінету Міністрів України «Про запровадження оцінки міжрегіональної та внутрішньо регіональної диференціації соціально-економічного розвитку регіонів» № 476 від 20.05.2009 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/476-2009-%D0%BF>
31. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року» № 1001 від 21.07.2006 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1001-2006-%D0%BF>
32. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розроблення Державної стратегії регіонального розвитку України і плану заходів з її реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених Стратегії і плану заходів» № 931 від 11.11.2015 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/931-2015-%D0%BF>
33. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання державного фонду регіонального розвитку» № 196 від 18.03.2015 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/196-2015-%D0%BF>
34. Постанова Кабінету Міністрів України «Питання використання у 2015 р. коштів державного фонду регіонального розвитку» № 195 від 18.03.2015 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/195-2015-%D0%BF>
35. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки, укладання та виконання угоди щодо регіонального розвитку і

відповідної типової угоди» № 751 від 23.05.2007 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/751-2007-%D0%BF>

36. Постанова Кабінету Міністрів України «Про запровадження оцінки міжрегіональної та внутрішньо регіональної диференціації соціально-економічного розвитку регіонів» № 476 від 20.05.2009 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/476-2009-%D0%BF>

37. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Методики визначення комплексної оцінки результатів соціально-економічного розвитку регіонів» № 113 від 04.02.2004 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/113-2004-%D0%BF>

38. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розроблення та виконання державних цільових програм» № 106 від 31.01.2007 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/106-2007-%D0%BF>

39. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розроблення Державної стратегії регіонального розвитку України і плану заходів з її реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених Стратегії і плану заходів» № 931 від 11.11.2015 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/931-2015-%D0%BF>

40. Приступа І. В. Державне регіональне управління : монограф. К. : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2012. 428 с.

41. Проект Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 р. URL: http://www.ukrinform.ua/ukr/news/proekt_derjavn_strategji_regiоn_r.rozvitku_do_2015_r_908612

42. Регіональна політика та регіональні програми в Україні: стан і перспективи. *Регіональні проблеми України*. 2003. № 2. С. 42–44.

43. Система стимулювання регіонального розвитку в Україні: монографія / О. В. Куріленко, М. О. Ситничук, В. О. Кривохіз, О. В. Лисюк ; за заг. ред. В. Я. Софійчука. К. : ІСДО НАН України, 2013. 532 с.

44. Софійчук В. Я. Теоретичні аспекти державного регіонального управління : монограф. К. : Академперіодика, 2008. 460 с.
45. Фінансова підтримка регіонального розвитку в Україні: проблеми та можливості / [О. В. Ільченко, О. М. Ільченко, Н. О. Гриненко та ін.] ; за заг. ред. В. Я. Софійчука. К. : ДІПЕРЦ, 2009. 392 с.
46. Чорна Б. С. Державне регіональне управління в Україні : монографія / Б. С. Чорна. К. : НІСД, 2012. 524 с.